

op kletterende hagelbuien en kille regenvlagen, die de winter bij zijn afscheid uit somberzwarte regenwolken ter aarde zond. Wie, die eenigszins met het leven der natuur bekend is, kent niet den geel-met-zwart gekleurden vogel, die altijd ongedurig van tak tot tak, van boom tot boom vliegt, en telkens zijne fluitende stem hooren laat! Zijn naam is klaarblijkelijk aan zijn geluid ontleend; ook het Deutsche „Pirol“ is daar eene nabootsing van.

Volgens Brehm wordt zijn roep in sommige streken, ik meen in Thüringen, door de boeren vertaald: „Pfungsten Bier hol'n; anssaufen mehr hol'n“; in Overijsel heeft men daaruit verstaan: „k heb vief kale jong.“ Het is met eenige oefening gemakkelijk, zijne fluittonen met den mond na te bootsen, en men kan dan, wanneer men den vogel telkens antwoord teruggeeft, het genoegen hebben, hem dicht bij zich te zien neerstrijken in een boom, en te kunnen gadeslaan; ja, somtijds, vooral in de eerste dagen na zijne aankomst hier, gelukt het, verscheidene mannetjes bij zich te verzamelen, want de ijverzucht doet elken wielewaal, die zich eene gade heeft uitverkoren, vol strijdlust naar de plaats vliegen, waar hij een ander van zijne mannelijke soortgenooten hoort.

Het wijfje, dat veel valier is gekleurd dan haar ega, doet ook in hare stem voor hem onder: van haar verneemt men gewoonlijk slechts een krassend, krijschend geluid.

Het voornaamste voedsel van den wielewaal bestaat uit insecten, die hij op loofboomen, voornamelijk eiken, zoekt; in een bosch, waar deze zeldzaam zijn, ontmoet men hem minder vaak, terwijl hij in dennewouden te vergeefs wordt gezocht. Ook van kersen houdt hij veel. Strijdlustig en ongestadig als hij is, heeft hij dikwijls een medeminnaar te verdrijven, zwerft nu eens hier, dan daar, maar kiest zich, als hij eene wederhelft gevonden heeft, een gebied uit, waar hij indringers streng weert.

In de laatste dagen van Mei begint hij met het bouwen van zijn nest, dat om zijne eigenaardige wijze van ophaning wel eene uitvoerige beschrijving verdient. Een eik is het gewoonlijk, zijn lievelingsboom, soms een eschdoorn, die dienen moet, om in zijn kroon het kunstige bouwwerk tusschen de bladeren te verbergen. Daar, waar een tweesprong, onder een niet te grooten of te kleinen hoek, zijne armen uitzendt, worden lange draden om de beide takken gewikkeld, zoodat een soort van hangmat ontstaat. Stevig bevestigen de vogels deze, en maken nu van plantenvezels de binnenste, sierlijk ronde holte, waarin grassprietjes voor de aanstaande eieren eene zachte ligplaats vormen. Takjes, stukjes courantenpapier, fragmenten van brieven worden daartusschen gevoegd, en eindelijk is het nest in de eerste dagen van Juni gereed. Het wijfje legt nu vier of vijf eieren, die iets grooter dan zwarte-lijstereieren, zuiver wit, en meer of minder dicht, voornamelijk aan het stompe einde, met bruinzwarte vlekken bedekt zijn, die men met een nat gemaakten zakdoek bijna geheel kan uitwischen.

Na een zestien dagen broedens komen de jongen te voorschijn, die eerst na geruimen tijd het fraaie kleed hunner ouders krijgen; lang blijven zij vaal van kleur met langwerpige, donkere vlekken op de borst. Spoedig, lang voordat de meeste trekvogels aan verhuizen denken, gaan de wielewalen ons verlaten, om eerst, als de lente vergevorderd is, weer hun vaderland op te zoeken, en het bosch leven te schenken door hunne heldere, fluitende tonen.

Deventer 20 Mei '97.

J. J. TESCH.

Vogelnamen (met oe).

De Koekoek heet *Cuculus canorus* en het is duidelijk, dat Cucu doelt op zijn geroep, maar dan uitgesproken koekoek of coucou (Fransch coucou, Duitsch kukuk). De Tortel heet *Columba turtur*; hij roept gerekt en slepend, zoo aardig, met klemtoon op het laatste woord: „toer-toer-toer“, de Franschers zeggen *Tourterelle*, de Duitschers *Turtel*. *Upupa* epos heet de Hop; ik heb hem nooit hooren roepen, maar Schlegel zegt dat hij roept: „hoep-hoep“ en ofschoon ik mijn Latijn mooi begin te vergeten, is dit toch hetzelfde als (*h*)upup(a). De Kraanvogel of Kraan, *Grus cinerea*, zal wel *Grus* heeten om zijn geroep: „Gru, gru“ zooals de Duitschers zeggen, dus groe, groe, wel aardig. Een soort strandlooper heet *Kanoet-strandlooper* (in Friesland eenvoudig *Knot*); *Bockma* zegt *Kanutsvogel* en naar ik hoor heet hij naar koning Kanut, uit te spreken *Kanoet*.

Uit het bovenstaande volgt, meen ik, dat de Duitschers het Latijn beter uitspreken dan wij met ons cuculus alsof

de koekoek riep: „Kukeluku“, als een haan. Toen ik te Rome aankwam, was het eerste woord dat ik hoorde dan ook „Triboena“, n.l. de *Tribuna*, de bekende krant.

In de Bijbel wordt een vogel genoemd de schuifuit; het komt mij voor dat men moet uitspreken *Schoefoet* en (de Bijbel spreekt ook van *zwijnegel*) dat dit is de *Deutsche Schuhu* of *Uhu*, de beroemde of beruchte „König der Nacht“, die in ons land niet voorkomt, de sterke oehoe uil, die zelfs de „swienigel“ aandurft.

„Die 't beter weet, moet 't zeggen!“

Bergum (Fr.), 7 Mei '96.

J. P. STRATINGH.

Een olifantsrups en een aardig vogeltje.

Met innig genoegen, voldoende aan een wensch, in uwe alleronderhoudendste en leerrijke werkjes uitgesproken, vertel ik UEd. bij dezen, hoe ik ondervonden heb, dat rupsen, evengoed als andere dieren en planten zich naar omstandigheden weten te schikken.

In één uwer werkjes getiteld: „Door het Rietland“ staat op pag. 108 hoe de rups van „Avondrood“ zijn nest samenlijmt van kluitjes, vezeltjes, worteltjes en dorre bladeren.

Ik had verleden jaar een rups — ik kende de naam er niet van — vergeef het mij, in een lucifersdoosje met een glaasje er over heen. Na eenige dagen zag ik in den hoek van mijn terrarium! een bolletje van stukjes hout vastgekljmd. Uit de andere hoeken waren houtvezeltjes afgeknaagd. Het nestje was niet eens zoo groot als een spreuwenel, misschien omdat het dier de bouwstoffen op zoo'n lastige wijze moest verkrijgen.

Uwe geheele beschrijving, ook wat de vlinder betreft, komt volmaakt overeen met hetgeen ik aan mijn dier heb waargenomen, zoodat aan den rechten naam ervan niet behoefte te worden getwijfeld.

In hagen en heggen bij de woningen trippelt een vogeltje dat veel heeft van eene musch, maar het is iets kleiner (geen winterkoninkje!), heeft een grijs blauw borstje, en is zeer vlug in zijn bewegingen. Het laat zich 's winters gemakkelijk in eene klep, of onder eene lade vangen. Zijn nestje bouwt het van mos in hagen, en legt 5 blauwe eitjes. Ik heb ze dikwijls gevonden, eens zeer vroeg, voordat er al bladeren aan de elzen waren.

Wij noemen het heggerienken; ik zou wel graag de Nederlandsche en wetenschappelijke naam er van weten.

Denekamp.

J. B. BENNINK.

Als u de vlinder, van uw rups afkomstig, nog hebt, dan moest u die ons eens sturen, wij gelooven, dat u niet sphinx elpenor, maar het „kleine Avondrood“ (*sphinx porcellus*) gevangen hebt.

Uw vogeltje is, dank zij uw beschrijving, waarin niet alleen vorm en kleur, maar ook daden en gewoonten een plaats vinden, dadelijk te herkennen. Het is het allerliefste *Bastaard-nachtegaaltje* (*Accentor modularis*). Uw naam „Heggerienken“ is heel wat aardiger. *Bastaard-nachtegaal* is in dit geval dan ook een zuivere boekennaam; wat de jongens en de landlieden *bastaard-nachtegaal* noemen is weer een heel ander vogeltje en wel het mooie gele zangertje *Hypolais icterina*, die in de boeken „Spotvogel“ genoemd wordt.

Ik heb nog moeite gedaan ook, om mijn Texelsche jonge vrienden, die boekennaam in te prenten, maar dat is nu gelukkig vergeten en vergeven en 'tbeest heet er weer *Bastaard-nachtegaal* als voorheen. „Heggerienken“ komt daar maar heel weinig voor en is er dan ook bij de jongens niet bekend.

JAC. P. THIJSSSE.

De geur der bloemen.

Onze boeken over plantkunde wijzen er alle op, dat de geur der bloemen dient om insecten te lokken, welk insectenbezoek de bestuiving in veel gevallen bewerkt. Van andere diensten, die de bloemen van haar geur hebben, wordt, voor zoover mij althans bekend is, in geen werk over plantkunde gesproken. Het zij mij vergund, op een anderen, niet minder gewichtigen dienst van den geur der bloemen te wijzen.

Wie der lezers van dit tijdschrift dezen winter de natuurkundige voordrachten over „Stralende energie“ van Dr. Stortebeker in het Bataafsche Genootschap alhier volgt, is zeker met mij ook getroffen geworden door de proeven over het absorbtievermogen van gassen. Om de absorbtie

na te gaan, welke verschillende gassen op warmtestralen, die er doorheen gaan, uitoefenen, werd ook een ruimte met damp van rozenolie gevuld. Treffend was het waar te nemen, hoe geheel anders de uitwerking der warmtestralen op de thermoziel was, dan toen de ruimte eenvoudig met lucht gevuld was. Duidelijk bleek, dat damp van rozenolie de warmtestralen voor een deel absorbeert, terwijl het van algemeene bekendheid is, dat zuivere dampkringslucht deze bijna geheel doorlaat. Meerdere proeven leidden tot dezelfde uitkomst. Terecht wees Dr. S. er dus op, dat de geur der bloemen deze behoedt voor te sterke uitstraling 's nachts, voor te sterke verwarming over dag. Hierop lettend is het zeker geen toevallig verschijnsel, dat juist veel voorjaarsbloemen — hyacinthen —, of bloemen, die alleen 's nachts bloeien — nachtereus — zulk een sterken geur hebben.

Rotterdam, 1 Maart 1897.

L. P. AKKERSDIJK.

Goedkope en doelmatige aquaria.

Naar aanleiding van het zéér interessante stuk van den Heer E. Heimans over het samenstellen van een aquarium, veroorloof ik mij u hierbij ingesloten toe te zenden een prijscourant van glazen aquaria, die u wellicht niet bekend zijn, n.l. de vierkante geheel uit glas vervaardigd en die voor betrekkelijk zéér weinig geld te krijgen zijn.

Zooals daarop uitgerekend kost zoo'n aquarium: 35 x 22 x 23 met 17 L. water hier te lande slechts f 7.20.

Gaarne geef ik toe dat het wel zoo eigenaardig is zelf een aquarium in elkander te zetten, doch slechts zéér weinig jongelui van den tegenwoordigen tijd zullen daartoe handig genoeg zijn, vrees ik, al laten zij planken en latjes, enz. enz. uit Amsterdam komen, en de kosten zullen, geloof ik, ook hooger zijn als die van een glazen bak uit Duitschland.

Beleefd geef ik u daarom in overweging van deze aquaria eens bij gelegenheid melding te maken, ik ben er van overtuigd dat de „Natuursport” hierdoor aanmerkelijk zal aangewakkerd worden.

Dordrecht.

J. MARONIER.

Dank voor uw mededeeling, waarvan wij zelf ook denken te profiteeren. Wij hopen op de tentoonstelling veel aquaria te zien afkomstig van P. André te Muskau, die zeker wel gaarne aan ieder, die er om vraagt, zijn prijscouranten zenden zal.

Een vogel met een lokstaart.

Van avond bij schemer op de hei amuseerde mij een aardig vogeltje, dat ik niet kende. Het vloog dicht langs den grond, om mij weg te lokken. Loop, beweging en houding even aardig en pittig als een kwikstaart, maar het was grooter. Zoover ik zien kon in den schemer: kop en rug lichtgrijs, een zwarte snorrebaard, zwarte slappennen, borst en buik rosachtig wit, naar onder toe lichter. De staart kort en breed, als het stilzat moeilijk te zien, maar als het voor mij uitvloog, zag ik twee schitterend witte vlekken er op. Het was een echte lokstaart. Zat de vogel, dan kon ik hem nauwelijks onderscheiden, vloog hij op, dan was 't net, of een groote sneeuw witte vlinder opvloog. Hij lokte heel zacht „tierr-jie”. Zijn wijfje was er bij, maar dat kon ik niet goed zien, en 't vloog terug zoodra de man met zijn witte staart mij ver genoeg had weggelokt.

Ik kende hem niet, maar die staart is zoo karakteristiek, dat u hem uit mijn beschrijving wel herkennen zult.

Bussem.

v. E.

Wij plaatsen deze beschrijving als een tegenhanger van het vogel-signalement uit ene vorige aflevering. 't Zal niemand, die iets van vogels af weet, moeilijk vallen de bezitter van de witte lokstaart te herkennen. 't Is natuurlijk de Tapuit (*Saxicola oenanthe*).

T.

Een aardig boekje.

Dezer dagen kwam ik toevallig in 't bezit van een aardig Duitsch boekje over het verzamelen van vlinders, getiteld: „GUST. BERNHARD, *Schmetterlingsbuch*. Halle, 1896.” Reeds de 13e druk, wel een teeken dat dit boekje in Duitschland goed zijn weg vindt. Ik kan het dan ook gerust ieder beginnend verzamelaar (als hij tenminste Duitsch verstaat) aanbevelen, ook wat de prijs betreft. Het is in iederen

boekhandel op bestelling verkrijgbaar tegen de luttel somma van 1 Mark (f 0.65).

Misschien kunt u er een of ander jong verzamelaar wel een plezier mede doen, om dit schrijven onder de kolom „Vragen en Mededeelingen” op te nemen.

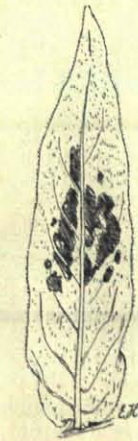
Utrecht.

TIDDO-FOLMER.

Een paar overleveringen.

Het gewone riet (*Phragmites Communis*) vertoont op bijna alle bladen 3 indeukingen, alsof het op die plaats is gekneusd. Een oude boer uit Groningen vertelde me, dat dit veroorzaakt was door de tanden van den ezels, waarop Christus naar Jeruzalem trok. (Ik vermoed, dat dit naar Johannes 12: 14 is, misschien kan een lezer me beter inlichten.) Terwijl Hij de ezels even stil liet staan, pakte deze een bosje riet met de tanden, maar had geen tijd het op te eten, daar de Heer Zijn weg vervolgde. Zoo bleven des ezels tanden tot den huidigen dag in de bladen staan.

De duizendknoop (*Polygonum persicaria*) vertoont op sommige bladen bruinroode vlekken. Dezelfde boer verklaardeme hiervan de oorsprong. De plant had onder het kruis gestaan en een paar bloeddruppelen waren op het blad gevallen. Daar dit een veelvoorkomend, lastig onkruid is, informeerde ik nog bij een paar andere boeren, die me vertelden, dat die plant het *Kruisblad* heette en ook zij kenden de oorsprong van die vlekken.

Blad van Kruisblad of Bloedblad (*Polygonum persicaria*).

Amsterdam.

B. E. B.

Mej. v. C. Zwolle. Het insect, dat u ons zond, is de gewone runderhorzel, (*Tabanus bovinus*), een dier, dat 't de arme runderen in de weide soms lastig genoeg maakt, maar op menschenbloed niet zoo heel erg belust schijnt te zijn. De larve ervan leeft in de grond, verpopt zich in Mei; in Juni komen de volwassen vliegen uit de pop te voorschijn.

D. t. H. te W. Uw artikel nemen we zeer gaarne op in een der voorjaarsafleveringen van '98, uw plaat ligt zorgvuldig bewaard en wordt zoo spoedig mogelijk teruggezonden.

Gevraagd.

Een paar hazelwormen en groene padden.

Deventer.

W. HUSSELMAN.

Gedroogde Algen, onverschillig van welke soort, mits goed gedetermineerd en flinke exemplaren, in ruil voor levende of gedroogde Midden-Europeesche Orchideeën.

Erfurt, Krämpferstrasse 5.

JAN VAN GELDER.

Een goed, gaaf nest van de Wielewaal (*Oriolus galbula*), met een zoo groot mogelijk stuk van de tak, waar 't in hangt. Jongen of eieren worden niet verlangd; er kan met de zending gewacht worden, tot de jongen uitgevlogen zijn.

Amsterdam, „Artis”.

P. L. STEENHUIZEN.

Toxotus meridianus, Stenopterus rufus, Rhagium soorten, Criocephalus-soorten Carabus-soorten, Mesosa nebulosa (nubila), Oberea oculata, Cryptocephalus-soorten, Phosphaenus hemipterus (lieft inlandsch), tegen andere inlandsche kevers.

Den Haag, Mauritskade 11.

H. A. VAN BAAK.

Aangeboden.

Inlandsche exemplaren van *Camelina microcarpa* en *Pulmonaria officinalis*.

Rotterdam, Noord-Singel 26.

A. RECLAIRE.

Gedroogde exemplaren van *Cardamine amara* L. (bittere veldkers), van *Lepidium Draba* L. en 1 ex. van *Barbarea praecox* R. Br. (vroeg barbarakruid) tegen andere zeldzame planten of minder algemeen voorkomende vlinders of kevers.

Rotterdam, Goudsche Singel 56.

J. G. ZÖLLNER.

Veel, waaronder ook de tentoonstellings-correspondentie, kan eerst in de volgende aflevering geplaatst worden.